

Nr 167.

Av herr **Widén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om understöd åt kommunala och enskilda anstalter för undervisning.

I Kungl. Maj:ts kungörelse nr 705 av den 7 november 1921 fastställdes statsunderstöd till rektors och lärares avlöning vid de kommunala yrkeskolorna och vissa enskilda anstalter för yrkesundervisning. Statsunderstödsbeloppen motsvara enligt denna kungörelse två tredjedelar av lärararvodena. Denna en gång fastställda relation mellan statens och huvudmännens andel av kostnaderna för rektors och lärares avlöning har dock ej upprätthållits från statens sida.

Statsunderstöden ha sålunda tvenne gånger sänkts, först från 3:— till 2: 67 och senare (1933) till 2: 35 kr. per undervisningstimme inom lärlings- och verkstadsskolorna samt först från 3: 33 till 3:— och senare till 2: 55 kr. per undervisningstimme inom yrkesskolorna. Efter 1933 ha inga andra ändringar vidtagits i fråga om statsunderstöden till yrkesundervisningen än att undervisningen i husligt arbete, enligt Kungl. Maj:ts kungörelse av den 25 juli 1945, jämställts med den övriga yrkesundervisningen, varför statsunderstödet till undervisning i husligt arbete höjts och nu utgår efter samma grunder, som gälla för undervisning för industri, hantverk eller handel.

Jämsides med ovan nämnda statsbidragsändringar ha vissa huvudmän på grund av stegrade levnadskostnader genomfört betydande höjningar av lärarlönerna. I andra fall ha emellertid inte hänsyn kunnat tas till levnadskostnadernas stegring, och lönerna utgå med så låga belopp, att det möter mycket stora svårigheter att erhålla kompetenta lärarkrafter.

De stora skillnaderna i avlöningshänseende för yrkesskolornas lärare äro givetvis i första hand beroende av huvudmännens möjligheter att ekonomiskt bära lönekostnaderna. Statsbidragen till nu utgående timpläraryvoden torde motsvara i medeltal ca 50 % av lönerna. För de fast anställda yrkeslärarna uppgår statsunderstödet knappast till en tredjedel av utgående löner.

I många fall blir differensen mellan statsbidrag och utgifter för löner så stor, att huvudmännen inte ha möjlighet att i fortsättningen upprätthålla skolornas standard. Det kan här påpekas, att det gäller inte att bryta lönestoppet utan endast att möjliggöra utbetalning av löner, som redan utgå. Det är allmänt känt, att vissa skolor för närvarande överväga helt nedlägg-

gande av undervisningen eller indragande av vissa yrkesutbildningskurser. Detta förhållande bestyrkes av att ecklesiastikministern har begärt ökat statsbidrag till Fredrika Bremerförbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning för att undvika, att denna yrkesskola måste nedläggas på grund av otillräckliga anslag.

Svårigheterna för dessa yrkesskolor komma att ökas i samband med den bebådade löneregleringen för övningslärarna den 1 juli 1950. Den kvalificerade lärarkraften kommer då att i än högre grad söka sig från yrkeskolorna.

När författningarna år 1921 om statsbidragsgrunderna för de kommunala yrkesskolorna fastställdes, var yrkesskoleväsendet inte på långt när så utvecklat som nu. På de flesta håll förekommo då endast kvällskurser av relativt blygsam omfattning. Sedan dess har yrkesskolornas verksamhet i takt med näringslivets utveckling och krav undan för undan ökats. Det är emellertid obestriddigt, att de nuvarande statsbidragsgrunderna utgöra en broms för yrkesskolornas utbyggnad och utvidgning. Detta förhållande är synnerligen beklagligt, då tillgången av yrkesutbildad arbetskraft är en av de viktigaste förutsättningarna för att vårt näringsliv skall kunna öka sin produktionsförmåga och möta skärpt konkurrens från utlandet. En utvidgning av yrkesskoleväsendet är en nödvändig förutsättning för att kunna möta den nya skolreformens krav. Vi vilja här framhålla, att många av dessa skolor utfört ett pionjärarbete på yrkesundervisningens område. En höjning av statsunderstöden till yrkesundervisningen är sålunda i nuvarande läge synnerligen trängande. Statsbidragsgrunderna till dessa skolor äro under utredning, men förslag kan inte förväntas under innevarande riksdag. Läget för många av dessa skolor är för närvarande så prekärt, att vi anse, att omedelbara åtgärder måste vidtagas.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i petita, refererade i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, föreslagit rätt för överstyrelsen att i vissa fall bevilja statsunderstöd åt föreläsare vid lärlingsskola efter samma princip som vid yrkesskolornas kurser på yrkesskolstadiet. Dessa föreläsningar synas vara ett värdefullt komplement även till lärlingsskolornas undervisning och böra därför erhålla det statsunderstöd som överstyrelsen förordar.

Med hänvisning till ovanstående hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att statsunderstöd till avlöning åt rektor och övriga lärare vid de kommunala och enskilda anstalterna för yrkesundervisning måtte, i avvaktan på utredningens förslag, provisoriskt höjas med 25 procent, dock att understödsbeloppet ej må överstiga två tredjedelar av sammanlagda beloppet av den till skolans lärare för den tid understödet avser utgående avlöningen;

att riksdagen måtte besluta sådana ändringar av bestämmelserna för statsbidrag till föreläsare på lärlingsskolestadiet, att de jämföras med yrkesskolornas föreläsare;

att riksdagen måtte som en följd av dessa förslag till ökade statsbidrag till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 6 600 000 kr. samt

att riksdagen måtte till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning anvisa ett förslagsanslag av 1 130 000 kr.

Stockholm den 25 jan. 1950.

A. Widén.

Gustaf Nilsson,
Kristinehamn.

Ruth Ager.

Alg. Gunnarsson.

Hj. R. Nilson,
Spånstad.

O. Malmberg,
Skövde.

Folke Kyling.

Olaus Nyberg.

Manne Ståhl.

Wald. Svensson.